

Ustoz merosidan innovatsion ta'limgacha

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

EYIB.UZ jurnali hamkorligida

San'atshunoslik va chizmachilik fanini
o'qitish metodikasida muammo hamda yechimlar

USTA KULOL BOTIRJON BARATBAYEV IJODIY MEROSINING YOSHLAR ESTETIK TARBIYASIDAGI O'RNI.

Alijon Turdaliyev

Qo'qonDU San'atshunoslik kafedrası p.f.n, dotsenti

Tillayeva mashxuraxon O'ktamovna

Qo'qonDU Tasviriy san'at yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada usta kulol Botirjon Baratbayevning ijodiy merosi hamda uning yoshlar estetik tarbiyasidagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda kulolchilik san'atining milliy madaniyat va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ustozning ijodiy faoliyati misolida yosh avlodni san'atga qiziqtirish, estetik didini rivojlantirish va milliy an'analarga hurmat ruhida tarbiyalash masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari Botirjon Baratbayev merosi yoshlarning badiiy tafakkuri va estetik dunyoqarashini rivojlantirishda muhim manba ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Botirjon Baratbayev, kulolchilik san'ati, estetik tarbiya, milliy qadriyatlar, amaliy san'at, yoshlar tarbiyasi, madaniy meros, ustoz-shogird an'anasi.

Аннотация: В данной статье анализируется творческое наследие мастера-керамиста Ботиржона Баратбаева и его роль в эстетическом воспитании молодежи. В исследовании раскрывается значение гончарного искусства в формировании национальной культуры и духовных ценностей. На примере творческой деятельности мастера рассматриваются вопросы развития эстетического вкуса молодежи, повышения интереса к искусству и воспитания уважения к национальным традициям. Результаты исследования показывают, что наследие Ботиржона Баратбаева является важным источником развития художественного мышления и эстетического мировоззрения молодежи.

Ключевые слова: Ботиржон Баратбаев, гончарное искусство, эстетическое воспитание, национальные ценности, прикладное искусство, воспитание молодежи, культурное наследие, традиция «учитель–ученик».

Abstract: This article examines the creative heritage of master potter Botirjon Baratbayev and its role in the aesthetic education of young people. The study highlights the importance of pottery art in shaping national culture and spiritual values. Using the master's artistic activity as an example, the article discusses ways of developing artistic taste, increasing interest in art, and fostering respect for national traditions among the younger generation. The findings indicate that Botirjon Baratbayev's heritage serves as an important source for the development of artistic thinking and aesthetic worldview among youth.

Keywords: Botirjon Baratbayev, pottery art, aesthetic education, national values, applied art, youth education, cultural heritage, master-apprentice tradition.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida milliy madaniyat va san'at an'alarini asrab-avaylash hamda yosh avlodga yetkazish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, xalq amaliy san'atining ajralmas qismi bo'lgan kulolchilik san'ati xalqning tarixiy xotirasi, estetik qarashlari va ma'naviy qadriyatlarini o'zida mujassam etadi. Shu sababli kulolchilik merosini o'rganish va uni yoshlar tarbiyasida samarali qo'llash dolzarb masalalardan biridir.

O'zbek kulolchilik maktabining rivojlanishida ko'plab mohir ustalar qatorida Botirjon Baratbayevning ham alohida o'рни mavjud. Botirjon Baratbayev Mamadjanovich 1959-yil 18-iyunda Qo'qon shahrida tug'ilgan. U Qo'qon badiiy akademiyasining a'zosi bo'lgan. Kulolchilik yo'nalishida o'zlarining yo'nalishiga ega bo'lgan usta kulollardan bir edi.

U o'zining sermahsul ijodi, shogirdlar tayyorlashdagi faoliyati va milliy an'analarni saqlashga qo'shgan hissasi bilan e'tibor qozongan. Ustozning ijodiy merosi yoshlarning estetik dunyoqarashini shakllantirishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Men 2018-yildan boshlab ustozdan kulolchilik hunarini sir asrorlarini o'rganganman.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda tarixiy-tahliliy, qiyosiy va tavsifiy metodlardan foydalanildi. Kulolchilik san'ati, estetik tarbiya va amaliy san'atga oid ilmiy manbalar o'rganildi. Shuningdek, Botirjon Baratbayev faoliyatining yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati pedagogik va san'atshunoslik nuqtai nazaridan tahlil qilindi. Tadqiqotning asosiy maqsadi Botirjon Baratbayev merosining yoshlar estetik tarbiyasiga ta'sirini aniqlash hamda uning amaliy ahamiyatini yoritishdan iborat.

Natijalar

Tadqiqot natijalari kulolchilik san'ati yoshlarning estetik tarbiyasida muhim vosita ekanligini ko'rsatdi. Kulolchilik buyumlaridagi shakl, rang va bezak elementlari yoshlarning badiiy didini shakllantiradi hamda ularda go'zallikni anglash qobiliyatini rivojlantiradi. Botirjon Baratbayev ijodining o'ziga xos jihatlaridan biri milliy an'analarga sodiqlik va ijodiy yangiliklarning uyg'unligidir. U yaratgan kulolchilik namunalari xalqning boy madaniy merosini aks ettirish bilan birga zamonaviy estetik qarashlarni ham namoyon etadi. Ustozning faoliyatida ustoz-shogird an'anasi alohida o'rin egallagan. U ko'plab yoshlarni hunarga o'rgatib, ularda mehnatsevarlik, sabr-toqat va ijodkorlik kabi fazilatlarini shakllantirishga xizmat qilgan. Bu esa estetik tarbiyaning muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi.

Kulolchilik bilan shug'ullanish jarayonida yoshlar nafaqat amaliy ko'nikmalarni egallaydilar, balki milliy madaniyat va tarixga bo'lgan qiziqishlarini ham oshiradilar. Natijada ularda milliy o'zlikni anglash hissi kuchayadi. Botirjon Baratbayevning ijodiy faoliyati nafaqat mahalliy, balki xalqaro miqyosda ham e'tirof etilgan. U o'zining milliy kulolchilik an'alariga asoslangan noyob asarlari bilan turli respublika va xalqaro ko'rgazmalarda faol ishtirok etgan. Ustoz tomonidan yaratilgan kulolchilik buyumlari o'zining badiiy yechimi, milliy naqshlarning uyg'unligi va an'anaviy kulolchilik maktabiga xos uslubi bilan tomoshabinlar va mutaxassislar e'tiborini qozongan. Xalqaro ko'rgazmalarda ishtirok etishi orqali u o'zbek kulolchilik san'atining dunyo miqyosida tanilishiga hamda milliy madaniy

merosning targ'ib etilishiga munosib hissa qo'shgan. Bu esa yosh avlod uchun milliy san'atni rivojlantirish, kasbiy mahoratni oshirish va xalqaro maydonda o'z o'rnini topishga intilish borasida muhim motivatsion omil bo'lib xizmat qiladi.

Ustozning ko'rgazma faoliyati yosh kulollar uchun amaliy tajriba maktabi vazifasini bajargan bo'lib, uning ijodiy yutuqlari orqali milliy kulolchilik san'atining zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari namoyon bo'lgan. Shu jihatdan Botirjon Baratbayev merosi nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy va pedagogik ahamiyatga ham ega hisoblanadi.

Muhokama

Estetik tarbiya shaxs kamolotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. San'at asarlari orqali yoshlarda go'zallikni his etish, ijodiy fikrlash va ma'naviy qadriyatlarga hurmat shakllanadi. Shu jihatdan qaraganda, kulolchilik san'ati estetik tarbiyaning samarali vositalaridan biridir. Botirjon Baratbayev merosi yoshlarni milliy san'atga qiziqtirish, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Uning asarlari yosh avlodni milliy qadriyatlarni qadrlashga, ajdodlar merosiga hurmat bilan qarashga undaydi. Bugungi kunda ta'lim muassasalarida kulolchilik bo'yicha to'garaklar, mahorat darslari va amaliy mashg'ulotlarni keng yo'lga qo'yish muhimdir. Ayniqsa, mohir ustalar merosini o'quv jarayoniga integratsiya qilish yoshlarning estetik va ma'naviy tarbiyasini yanada boyitadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida kulolchilik namunalari, ustalar faoliyati va amaliy jarayonlarni keng targ'ib qilish imkoniyatlari mavjud. Bu esa milliy san'atning ommalashuviga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, usta kulol Botirjon Baratbayevning ijodiy merosi yoshlar estetik tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Ustozning san'atga bo'lgan yuksak munosabati, milliy an'analarni asrab-avaylash yo'lidagi faoliyati va shogirdlar tayyorlashdagi xizmatlari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Kulolchilik san'ati yoshlarning badiiy didini rivojlantirish, ijodiy tafakkurini shakllantirish va milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bois Botirjon Baratbayev merosini o'rganish, targ'ib qilish va ta'lim jarayoniga keng joriy etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bulatov S. O'zbek xalq amaliy bezak san'ati. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
2. Xakimov A. O'zbekiston amaliy san'ati tarixi. – Toshkent: San'at, 2015.
3. Abdullayev N. San'at tarixi. – Toshkent: O'zbekiston, 2018.
4. Musurmonova O. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlari.
6. O'zbekiston Badiiy akademiyasi ilmiy to'plamlari va nashrlari.